

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานและขั้นตอนการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา และกำหนดแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.4 อภิปรายผล

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานและขั้นตอนการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีงบประมาณ 2539 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

2) เพื่อกำหนดแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา ด้านโรงเรียนและสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการปฏิรูปการศึกษา

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.2.1 รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) นำเสนอผลการวิจัยโดยการบรรยายผลการประเมินตามสภาพที่เป็นจริง ตามขั้นตอนการประเมินโครงการ CIPP Model ของ Daneil L. Stufflebeam และสร้างข้อสรุปจากผลการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด โดยการให้ข้อมูลของผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนบันทึกการสังเกตและแบบตรวจสอบรายการผลการดำเนินงาน

5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง(Purposive Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย(Sample Random Sampling) ตามสภาพทางภูมิศาสตร์ของโรงเรียน จากกลุ่มประชากรที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ฮ่องสอน ที่เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษาในปีงบประมาณ 2539 ซึ่งมีทั้งหมด 6 โรงเรียน สุ่มได้โรงเรียนในเขตสุขาภิบาล 1 โรงเรียน ที่มีเขตติดต่อกับตัวอำเภอ 1 โรงเรียน และโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลตัวอำเภอ 1 โรงเรียน รวมกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 โรงเรียน

5.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบตรวจสอบถามปลายเปิด จำนวน 2 ชุด สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการโรงเรียนตอบเพื่อให้ข้อมูลสภาพแวดล้อม (Context) และปัจจัยเบื้องต้น (Input) ที่ใช้ดำเนินการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา แบบ สัมภาษณ์สำหรับผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลการดำเนินงาน (Process) อุปสรรคปัญหา และแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพ แบบบันทึกการสังเกตสำหรับผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยใช้บันทึกรายละเอียดการปฏิบัติงาน กล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายวิดีโอสำหรับผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยบันทึกภาพโรงเรียนก่อนดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน และผลของการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาแบบตรวจสอบรายการสำหรับการตรวจสอบรายการผลของการดำเนินงาน(Product)เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) เชิงโครงสร้างและเชิงเนื้อหาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

5.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 15 มีนาคม 2540 ถึง วันที่ 1 กันยายน 2540 โดยการแบ่งเก็บข้อมูลเป็นช่วงๆ ตามสภาพของข้อมูลที่ต้องการ

5.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายจากสภาพที่เป็นจริง และปรากฏการณ์ที่สังเกตได้ตามขั้นตอนของการประเมินโครงการ CIPP Model ของ Daneil L. Stufflebeam สังเคราะห์ข้อมูลและเอกสารสรุปเป็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา

5.3 สรุปผลการวิจัย

จากการใช้การประเมินโครงการ CIPP Model ประเมินการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียน และสถานศึกษา ของโรงเรียน ก. โรงเรียน ข. และโรงเรียน ค. การดำเนินงานตามนโยบาย ปฏิรูปการศึกษา ด้านโรงเรียนและสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอน้ำพอง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ปีงบประมาณ 2539 สรุปได้ ดังนี้

5.3.1 การศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา

1) การจัดสภาพแวดล้อมและทำโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน ด้านที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีที่สุด ได้แก่ อาคารเรียน อาคารประกอบ การจัดทำโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน โดยมีข้อสังเกตว่า กิจกรรมที่การดำเนินงานได้ดีที่สุด ได้แก่ การซ่อมแซมปรับปรุงอาคารเรียน การซ่อมแซมปรับปรุงอาคารประกอบ การทาสีอาคารเรียน ทาสีอาคารประกอบให้มีสภาพใหม่เป็นปัจจุบัน และการปรับปรุงบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม มีการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ จัดทำสวนหย่อม และสถานที่นั่งพักผ่อนเหมาะสม รองลงมาเป็นจัดหาและการก่อสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบใหม่เพิ่มเติม ส่วนการจัดทำแผนผังอย่างเต็มรูปแบบ การจัดหาน้ำดื่มมาใช้ การสุขาภิบาล มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก กิจกรรมที่ดำเนินงานได้ดีมาก ได้แก่ การค่อน้ำประปาเข้าโรงเรียนและการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล การติดตั้งก๊อกน้ำ การจัดหาเครื่องทำน้ำเย็น การจัดระบบรักษาความสะอาด การจัดหาถังเก็บขยะประจำห้องเรียน การจัดสถานที่เผ่าขยะ และการจัดทำแผนผังที่ตั้งอาคารเรียน อาคารประกอบ ออกแบบปรับปรุงตกแต่งบริเวณ

2) การสร้างความพร้อมให้สถาน ด้านที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีที่สุด ได้แก่ ห้องเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา โดยมีข้อสังเกตว่า กิจกรรมที่ดำเนินงานได้ดีที่สุดคือ การปรับปรุงตกแต่งห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่ดี สะอาด สวยงาม มีสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน นมหนังสือ ชุดการเรียน แผนภูมิ ป้ายนิเทศ นมจิวยศึกษา รองลงมาคือ การปรับปรุงห้องปฏิบัติการทางภาษา ได้มีการปูพื้นห้องด้วยกระเบื้องเซรามิก ติดเหล็กค้ำประตูหน้าต่างกันขโมย การติดตั้งชุดวิทยุสื่อสารที่ควบคุมการทำงานด้วยชุดคอมพิวเตอร์ การติดตั้งโต๊ะนั่งเรียนสำหรับนักเรียน ชุดรับฟังเสียงหรือหูฟัง การปรับปรุงห้องวิทยาศาสตร์ ได้มีการปูพื้นห้องด้วยกระเบื้องเซรามิก ติดเหล็กค้ำประตูหน้าต่างกันขโมย การหาครุภัณฑ์ตู้เก็บวัสดุอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ โต๊ะสาธิตสำหรับครู โต๊ะทดลอง สารเคมี อ่างล้างมือและอื่นๆ และห้องคอมพิวเตอร์ ได้มีการปูพื้นห้องด้วยกระเบื้องเซรามิก ติดเหล็กค้ำ

ประตูก้นต่างกันขโมย การติดตั้งโต๊ะและเครื่องคอมพิวเตอร์ ด้านที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ ห้องสมุด และสนามกีฬา กิจกรรมที่ดำเนินงานได้ดีมาก ได้แก่ การปรับปรุงตกแต่งห้องสมุดและมุมหนังสือ ชั้นวางหนังสือ การจัดระบบหมวดหมู่หนังสือ การจัดระบบการห้องสมุด การจัดทำสนามฟุตบอล วอลเลย์บอล การจัดหาอุปกรณ์การเล่นกีฬา ด้านที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ ห้องพิเศษอื่นๆเช่น ห้องคหกรรม ห้องดนตรีนาฏศิลป์ห้องศิลปหัตถกรรม ห้องรวมสื่อการเรียนการสอน ด้านที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต้องปรับปรุงได้แก่ ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล ซึ่งมีการดำเนินงานน้อย

3) การจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนและหนังสือเรียน กิจกรรมด้านที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมากได้แก่ ด้านการจัดครูภัณฑ์ โดยมีข้อสังเกต กิจกรรมที่มีการดำเนินงานได้ดีมากได้แก่ การจัดหาครูภัณฑ์สนับสนุนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ครูภัณฑ์สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วยโทรทัศน์ วีดิทัศน์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์ ครูภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้า ครูภัณฑ์คหกรรม ครูภัณฑ์เกษตร ครูภัณฑ์กีฬา ฯลฯ ด้านที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน หนังสือแบบเรียน กิจกรรมที่ดำเนินงานพอใช้ ได้แก่ การจัดหาวัสดุที่ใช้ในการสอน วัสดุที่นำมาจัดทำอุปกรณ์การสอนของครู วัสดุสื่อการเรียนการสอนสำเร็จรูป วัสดุที่ใช้สำหรับ นักเรียนที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติของนักเรียนในวิชาต่างๆ วัสดุที่ใช้ในการทดสอบวัดและประเมินผลการเรียน และการจัดหาหนังสือเรียนสำหรับนักเรียนได้ข้มเรียนของทุกวิชาที่มีการดำเนินงานในระดับพอใช้ ส่วนการบำรุงรักษาครูภัณฑ์ อาคารเรียนและสิ่งก่อสร้าง มีการดำเนินงานน้อยอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

4) การส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านที่มีผลการดำเนินการงานอยู่ในระดับดีที่สุดได้แก่ การจัดโรงเรียนเป็นแหล่งวิชาการ โดยมีข้อสังเกตว่า กิจกรรมที่ดำเนินงานได้ดีที่สุดได้แก่ การขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งประชาชนสนับสนุนให้บุตรหลานเรียนต่อในระดับมัธยม และระดับก่อนประถมศึกษา การบริการด้านอาคารสถานที่ในการเล่นกีฬา การออกกกำลังกายของชุมชน การอบรมวิชาชีพมีการดำเนินการน้อย ด้านที่มีผลการดำเนินการงานอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น กิจกรรมที่มีการดำเนินงานได้ดีมาก ได้แก่ การแต่งตั้งองค์การบริหารโรงเรียน การประชุมวางแผนกำหนดจุดพัฒนา การกำหนดวิธีการดำเนินงานปฏิรูป การร่วมปฏิบัติงานปรับปรุงโรงเรียน การควบคุมประสานการดำเนินงาน การร่วมแก้ไขปัญหาลับบพร่อง การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน สำหรับกิจกรรมที่มีการดำเนินงานได้ดีมาก ในด้านการบริหารงบประมาณได้แก่ การร่วมจัดหาเงินงบประมาณ วัสดุ

อุปกรณ์ แรงงานในการก่อสร้างและปรับปรุงตกแต่งอาคารเรียน อาคารประกอบ และสิ่งก่อสร้างใหม่เพิ่มเติม รองลงมาเป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น เช่น การรณรงค์ทำความสะอาดหมู่บ้าน วัด สถานที่สาธารณะประโยชน์ การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การรณรงค์ปลูกป่าและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดงานชุมนุมศิษย์เก่า ด้านที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ การจัดหาวิทยากรบุคคลภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอนวิชาที่ครูไม่มีความชำนาญ การจัดกิจกรรมร่วมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน เช่น การศึกษาดูงานยังสถานประกอบการของเอกชน การทัศนศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ การส่งนักเรียนไปฝึกงานยังสถานประกอบการของเอกชน เป็นต้น

5.3.2 ขั้นตอนการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา

ในการดำเนินงานที่ทำให้เกิดผลในระดับดังกล่าว โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีงบประมาณ 2539 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอน้ำพอง ทั้ง 3 โรงเรียน มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ โรงเรียนได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้ จัดประชุมชี้แจงนโยบายปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาแก่คณะครู เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ จัดประชุมชี้แจงนโยบายปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาแก่คณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนแต่งตั้งคณะทำงานสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการพัฒนา จัดทำประมาณการค่าใช้จ่ายในแต่ละกิจกรรม วิเคราะห์สภาพความพร้อมตามศักยภาพโรงเรียนและงบประมาณที่ทางราชการสนับสนุน จัดหางบประมาณสนับสนุนกิจกรรมที่กำหนดประสานงานกับหน่วยงานอื่นและองค์กรต่างๆ เพื่อขอรับความช่วยเหลือทั้งด้านงบประมาณ ค่าใช้จ่าย และแรงงาน ขั้นเตรียมการมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีที่สุด

2. ขั้นดำเนินการ โรงเรียนได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้ ดำเนินการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ ดำเนินการจัดจ้างในส่วนที่ต้องใช้ช่างฝีมือ หรือช่างเทคนิคเฉพาะทาง คณะครู กรรมการโรงเรียน ประชาชน นักเรียนร่วมกันปฏิบัติงานตามแผน และ กิจกรรมที่วางไว้ตามที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ ขั้นดำเนินการมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีที่สุด

3. ขั้นประเมินผลการดำเนินงาน โรงเรียนได้มีการประเมินผลการดำเนินงานใน 2 ลักษณะ คือ ประเมินระหว่างปฏิบัติงานเพื่อติดตามความก้าวหน้าของงาน และแก้ไขข้อบกพร่องอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานในทุกขั้นตอน รายงานคณะกรรมการโรงเรียนทราบอย่างค่อนเนื่อง ประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน เพื่อชื่นชมกับความสำเร็จของงาน และรายงาน

ผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการโรงเรียน ประชาชน รายงานผู้บังคับบัญชาตามสายงาน ตลอดจนทั้งประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้ประชาชนทราบ มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับพอใช้

4. ขึ้นรายงานผลการดำเนินงาน ได้มีการรายงานผลการดำเนินงาน ให้คณะกรรมการโรงเรียน ประชาชน ผู้บังคับบัญชาตามสายงาน และประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วกัน ขึ้นการรายงานผลมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

5.3.3 แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา

การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา จะให้เกิดผลทางปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สิ่งที่เป็นปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีองค์ประกอบ ดังนี้

1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา จากการศึกษาการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มตัวอย่างแล้วเห็นว่า ในการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นควรมีปัจจัยที่จะส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่ นโยบายการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่มีความชัดเจน เน้นการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและสามารถปฏิบัติได้ มีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนที่เป็นค่าใช้จ่ายหลักในการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา และควรจัดสรรให้สนองความต้องการในการพัฒนาของแต่ละโรงเรียน งบประมาณควรเป็นหมวดเงินอุดหนุนที่มีความคล่องตัวในการบริหาร บิดหลักกระจายอำนาจในการบริหาร กระจายอำนาจความรับผิดชอบสู่ระดับปฏิบัติมากขึ้น การกระจายอำนาจการตัดสินใจเป็นยุทธศาสตร์ที่เอื้อต่อการพัฒนาหน่วยงาน เป็นการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ให้ชุมชนและองค์กรท้องถิ่นร่วมรับผิดชอบ และเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น มีการระดมสรรพกำลังจากทุกฝ่าย โรงเรียนต้องเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันและหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน เกื้อกูลประโยชน์และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การควบคุมตรวจสอบ ต้องกำหนดสภาพความสำเร็จหรือเครื่องชี้วัดความสำเร็จไว้เป็นเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน หน่วยงานระดับกรมต้องกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานให้เป็นระบบและรูปแบบเดียวกัน ที่ชัดเจนเข้าใจง่าย จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในทุกระดับของหน่วยงานและมีการรายงานผลต่อผู้บังคับบัญชาตามสายงาน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับ(Feedback)ในการปรับปรุงแผนในปีต่อไป

2) ขั้นตอนการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเห็นว่า การดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ควรมีขั้น

ตอนการดำเนินงาน ได้แก่ จัดตั้งองค์กรบริหารโรงเรียนในรูปแบบที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร ตามสัดส่วนที่ระเบียบกำหนด วิเคราะห์สภาพปัญหาและกำหนดความต้องการในการพัฒนา ตลอดจนกำหนดแหล่งที่มาของทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา สร้างแผนปรับปรุงโรงเรียนและตั้งเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกัน ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ในรูปแบบ ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม ประเมินผลการดำเนินงานทั้งการประเมินระหว่างการทำงาน และประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน รายงานผลการดำเนินงานต่อกรรมการโรงเรียน ประชาชน และผู้บังคับบัญชาตามสายงาน

5.4 การอภิปรายผล

การศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ ช่วยให้ทราบถึงการดำเนินงาน ปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ดังนี้

5.4.1 การจัดสภาพแวดล้อมและทำโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมและทำโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน ด้านที่มี ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีที่สุด ได้แก่ ด้านจัดหาก่อสร้างซ่อมแซมและปรับปรุงอาคารเรียน อาคารประกอบ และการจัดทำโรงเรียนและสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน ที่มีผลการดำเนินงานระดับ ดีที่สุด อาจเป็นเพราะว่า นโยบายปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาได้เน้นการปรับปรุงซ่อมแซม อาคารเรียน อาคารประกอบ และห้องเรียนเก่าที่มีอยู่เดิมให้มีการปรับปรุงทาสีใหม่ การจัดทำ โรงเรียนและสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน สะอาด สวยงาม ร่มรื่น มีการจัดสวนหย่อม มีบรรยากาศ ที่ดีเอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีผลทำให้ครูและนักเรียนมีระเบียบวินัยมาก ขึ้น รักและหวงแหนโรงเรียน อีกทั้งในการจัดหาและก่อสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบใหม่ เพิ่มเติมให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมการบริหารของ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จะบริหารงานด้านอาคารสถานที่มากกว่าด้านอื่น อีกทั้งผู้บังคับบัญชา ระดับเหนือขึ้นไป มักจะติดตามผลงานด้านนี้เป็นอันดับแรก และยังผลต่อเป็นการเกื้อกูลต่อความ ก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน การก่อสร้างและปรับปรุงอาคารเรียน อาคาร ประกอบ ยังเห็นผลของการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม ชุมชนได้เห็นผลของงานที่เป็นสิ่งก่อสร้างจึงมักจะได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีทั้งในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

การประเมินผลก็ทำได้ง่ายกว่าด้านอื่น ประชาชน ครู นักเรียน จึงให้ความร่วมมือในการปรับปรุงพัฒนาอย่างดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจวบ บอกลั่นเทียะ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ได้มีการจัดหาอาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณอย่างเพียงพอ มีการแก้ปัญหาความขาดแคลนอย่างเหมาะสม และได้มีการบำรุงรักษา ซ่อมแซม ตกแต่งอาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณให้อยู่ในสภาพดี และปลอดภัย มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิวัดี สุขรัตน์ (2531) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี มีการปฏิบัติงานด้านอาคารสถานที่ในระดับสูง

การจัดทำแผนผังอย่างเต็มรูปแบบ การจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ และการสุขาภิบาล มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งมีผลการดำเนินงานน้อยกว่าด้านการจัดหาก่อสร้างซ่อมแซมและปรับปรุงอาคารเรียน อาคารประกอบ และการจัดทำโรงเรียนและสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน อาจเนื่องมาจากว่า การจัดทำแผนผังที่ตั้งอาคารเรียน อาคารประกอบ และออกแบบปรับปรุงบริเวณโรงเรียนอย่างเต็มรูปแบบ การจัดหา น้ำดื่ม น้ำใช้ และการสุขาภิบาล ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้านนี้จากทางราชการเท่าที่ควร ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินงานโดยจัดหาเงินบริจาค จากประชาชนในชุมชนมาดำเนินการเอง เช่น การวางท่อต่อน้ำประปาเข้าโรงเรียน การขุดบ่อบาดาลทำประปาบาดาลในโรงเรียน การจัดหาถังเก็บขยะ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าชุมชนได้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือการศึกษาอยู่ค่อนข้างมาก การมีส่วนร่วมของชุมชนมีการสนับสนุนทั้งด้านกำลังสติปัญญา กำลังเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน ซึ่งถือได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจวบ บอกลั่นเทียะ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การวางแผนและใช้อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดคือการเรียนการสอนและชุมชน การมีแผนการจัดสร้างและรื้อถอนอาคารเรียน พร้อมมีแผนผังโรงเรียนที่เหมาะสม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

โดยภาพรวม การจัดสภาพแวดล้อมและทำโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน การดำเนินงานอยู่ในระดับดีที่ สุด อาจเป็นเพราะ ได้มีการบริหารโรงเรียนโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และร่วมดำเนินงานปรับปรุง จะเห็นได้ว่าก่อให้เกิดผลทางด้านจิตใจ เกิดความร่วมมือร่วมใจจาก

คณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนในชุมชน สร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูนักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ อนันต์ นามตันทอง (2534) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องบรรยากาศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ พบว่า บรรยากาศด้านกายภาพทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีระดับเรื่องการปฏิบัติในเรื่องสร้างสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน เพื่อเป็นศูนย์รวมทางจิตใจเป็นลำดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ เจริญชัย งานไว (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ความพึงพอใจของครูและนักเรียนต่อการได้ร่วมบริหารการจัดการ และรับผิดชอบการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก การจัดให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีการปฏิบัติระดับมาก

5.4.2 การสร้างความพร้อมของสถานศึกษา

การศึกษาวิจัย พบว่า การจัดหาและปรับปรุงห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่ดี และเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้มีสื่ออุปกรณ์ มุมหนังสือ ชุดการสอน แผนภูมิ แผ่นภาพ ป้ายนิเทศ มีผลการดำเนินงานในระดับดีที่สุด อาจเป็นเพราะว่า การจัดทำห้องเรียนให้สะอาด สวยงาม มีสื่ออุปกรณ์ มุมหนังสือ ชุดการสอน แผนภูมิ แผ่นภาพ ป้ายนิเทศ และมีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ทำให้ครูได้รับความสะดวกสบายในการสอนนักเรียน นักเรียนจะสนใจและเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจริญชัย งานไว (2538) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า การจัดห้องพักครูให้เป็นสัดส่วน จัดห้องเรียน ตกแต่งห้องเรียนให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมต่อการเรียนการสอน มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีการปฏิบัติในระดับมาก การจัดทำห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และห้องปฏิบัติการทางภาษา มีผลของการดำเนินงานอยู่ในระดับดีที่สุด อาจเป็นเพราะ นโยบายปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นที่จะให้ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้เรียนโดยผ่านสื่อหลากหลายประเภท ซึ่งจะก่อให้เกิดความสนใจและเกิดการเรียนรู้ที่ดี มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ประกอบกับทางราชการได้จัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนในการจัดหา และปรับปรุงห้องปฏิบัติการต่างๆ ค่อนข้างมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจริญชัย งานไว (2538) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่

นักเรียน และตกแต่งห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงาน มีการปฏิบัติในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนันต์ นามตันทอง (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่องบรรยากาศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ พบว่า บรรยากาศในการจัดกิจกรรมทางวิชาการมีการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดตกแต่ง และดูแลห้องเรียนให้เป็นบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนการสอน

การปรับปรุงตกแต่งห้องสมุด และการปรับปรุงสนามกีฬา ผลการดำเนินงานในระดับดีมาก อาจเนื่องมาจาก ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้และมีความจำเป็นสำหรับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน สนามกีฬาก็มีความจำเป็นที่นักเรียนต้องใช้ในการเล่นกีฬาตามหลักสูตรกำหนด อีกทั้งเป็นสถานที่ออกกำลังกายสำหรับนักเรียนและชุมชน แต่มีงบประมาณจากทางราชการสนับสนุน การปรับปรุงสนามกีฬาน้อยไม่เพียงพอ จำเป็นต้องอาศัยเงินบริจาคจากประชาชนในชุมชนมาช่วยปรับกระสนาม และจัดทำสนามวอลเลย์บอลเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กใหม่เป็นส่วนใหญ่ และยังเป็นกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจของครูและประชาชน สอดคล้องกับการวิจัยของ เจริญชัย งานไว (2538) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ด้านการจัดบริเวณอาคารสถานที่ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนให้นักเรียน เช่น สนามกีฬา สนามวอลเลย์บอล สนามตระกร้อ เป็นต้น

ห้องแนะแนว ห้องพยาบาลและห้องพิเศษอื่น ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนยังมีความขาดแคลนห้องเรียนที่จะนำมาใช้ในการจัดทำเป็นห้องแนะแนว หรือห้องพยาบาล อีกทั้งขาดแคลนครูแนะแนวและครูพยาบาล จึงทำให้การดำเนินงานในด้านนี้อยู่ในระดับต้องปรับปรุง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จริย์ ศิลพาน์ (2536) ที่ได้วิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ขาดครูทำหน้าที่แนะแนว และจัดกิจกรรมต่างๆด้านบุคลากร

โดยภาพรวมแล้ว การสร้างความพร้อมของสถานศึกษานั้นประกอบด้วยการจัดหา และปรับปรุงห้องเรียนเพิ่มเติม จัดทำห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องสมุด ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล สนามกีฬา และห้องพิเศษอื่น โดยการปรับปรุงตกแต่งให้สะอาด สวยงาม จัดให้มีสื่ออุปกรณ์ แผนภูมิ แผ่นภาพ ป้ายนิเทศ นมหนังสือ ชั้นวางชุดการสอนครบครัน จัดให้มีบรรยากาศที่ดีเอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลต่อสภาพจิตใจของครูและนักเรียนในด้านบวก มีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจริญชัย งานไว (2538) ได้ศึกษาการจัดบรรยากาศ และ

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน ตกแต่งห้องเรียนให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมต่อการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยี การแนะแนว การบริการด้านสุขภาพ เป็นต้น

5.4.3 การจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนและหนังสือเรียน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า การจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนและหนังสือเรียน กิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานในระดับมาก ได้แก่ การจัดหาครุภัณฑ์ที่ใช้ในโรงเรียน อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียน ได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เงินงบประมาณจังหวัดตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเงินบริจาคจากประชาชนในชุมชนในการจัดหาครุภัณฑ์อีกส่วนหนึ่ง อีกทั้งงบประมาณในการปฏิรูปได้จัดสรรงบประมาณจัดหาครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ ครุภัณฑ์ห้องปฏิบัติการทางภาษา ครุภัณฑ์ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น และในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนในปัจจุบันจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดทั้งนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ มาใช้เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย สอดคล้องกับการวิจัยของ เจริญชัย งานไว (2538) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสบการณ์ให้นักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และหนังสือเรียน มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับพอใช้ อาจเป็นเพราะ การจัดสรรงบประมาณจากทางราชการเป็นค่าวัสดุการศึกษาประจำห้องเรียน เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนอื่น ได้แก่ วัสดุสำหรับฝึกปฏิบัติ วัสดุสำหรับสอน และวัสดุสำหรับการสอบและประเมินผล ได้รับจัดสรรน้อยไม่เพียงพอประกอบกับวัสดุในห้องตลาดมีราคาสูงขึ้นตามภาวะตลาด การดำเนินงานด้านนี้จึงอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนการจัดหาหนังสือสำหรับนักเรียนชั้นเรียน ก็มีผลของการดำเนินงานอยู่ในระดับพอใช้เช่นเดียวกัน อาจเกิดจากทางราชการได้จัดสรรหนังสือสำหรับนักเรียนชั้นเรียนร้อยละ 30 ของนักเรียนทั้งหมดต่อปีโดยยึดเกณฑ์จัดสรรให้เฉพาะนักเรียนที่มีความขาดแคลนและช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ส่วนนักเรียนที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ให้จัดหาเอง และยังมีหนังสือเรียนบางส่วนที่ให้นักเรียนชั้นเรียนได้รับคืนจากนักเรียนบางคน และสามารถซ่อมแซมนำมาใช้ได้อีก ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจวบ บอกล้นเทียะ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการ

ประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติระดับมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กในเรื่อง การมีเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และนำมาใช้ในการเรียน การสอน/จัดกิจกรรมทางวิชาการอย่างเหมาะสม โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงานมากกว่าขนาด กลาง ในเรื่องการจัดหาจัดเก็บและจัดสรรวัสดุ ครุภัณฑ์ได้ตรงกับการใช้งาน ส่วนปัญหาทาง วิชาการ พบว่า การให้บริการทางวิชาการแก่บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ สถานฝึกงาน อาชีพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะมีผลที่สอดคล้องกับโรงเรียน ในโครงการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้ง 3 โรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากเหตุที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัจจัยสนับสนุนในเรื่องของ วัสดุ อุปกรณ์ หนังสือเรียน ทั้งในแง่ของเงินงบประมาณและเงินบริจาคมากกว่าโรงเรียนขนาด กลางและขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก

การบำรุงรักษา มีผลของการดำเนินงานอยู่ในระดับต้องปรับปรุง อาจมีสาเหตุมาจากการจัดสรรงบประมาณเป็นค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์มีน้อยไม่เพียงพอ ประกอบกับครุภัณฑ์ที่ใช้จัดการ เรียนการสอนในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า การซ่อมบำรุงต้อง อาศัยช่างผู้ชำนาญการเฉพาะทาง ครูและนักการภารโรงไม่สามารถซ่อมแซมได้ การซ่อมบำรุงมี ค่าซ่อมค่อนข้างแพง ประกอบกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีจำกัดและน้อย

โดยภาพรวมแล้ว การจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน หนังสือเรียน มีผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับพอใช้ กิจกรรมในด้านการให้บริการวัสดุอุปกรณ์ และหนังสือเรียนแก่นักเรียนนั้น เป็นการสร้างขวัญกำลังใจและความกระตือรือร้นแก่นักเรียน อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่มีเอื้ออำนวยต่อการ เรียนการสอน ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนัก เรียนโดยตรง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีรพันธ์ แสนศรีมหาชัย (2536) ที่ได้วิจัยการ ดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า สิ่งที่มีเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนและตรงกับ ความต้องการของนักเรียนมากที่สุด เรียงตามลำดับ ดังนี้ หนังสือเรียน เครื่องแบบนักเรียน และ ทุนการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มั่นเกียรติ โกศลนริติวงศ์ (2527) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องสภาพแวดล้อมห้องเรียนของกรมการฝึกหัดครู พบว่า สิ่งที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียนได้แก่ ตัวแปรบริบท เช่น ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ความขาดแคลน อุปกรณ์การเรียนการสอนและขนาดของชั้นเรียน

5.4.4 การส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

การศึกษาวิจัย พบว่า การจัดโรงเรียนเป็นแหล่งวิชาการของชุมชน มีผลการดำเนินการอยู่ในระดับดีที่สุด กิจกรรมที่ดำเนินการได้ดีที่สุด ได้แก่ การเปิดขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากประชาชนได้มองเห็นความสำคัญของการศึกษาและให้ความสนใจในการส่งบุตรหลานศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษามากขึ้น ประกอบกับในโลกปัจจุบันกระแสของการเปลี่ยนแปลงในบุคลากรโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยีเยาวชนของชาติควรได้รับการพัฒนาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนอย่างน้อย 12 ปี สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งจะพัฒนาคนให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจวบ บอกลันทิยะ (2538) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การบริการทางวิชาการ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ทุนทรัพย์ และสถานฝึกงานอาชีพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การปฏิบัติในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กระทรวงศึกษาธิการ (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความเป็นไปได้ของแนวทางการศึกษา ระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษ 1990 พบว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐเคยรับภาระมาโดยตลอดนั้น มีการเรียกร้องให้เอกชนรับภาระในส่วนของการศึกษาสำหรับเด็กปกติในทศวรรษหน้าและในอีก 20 ปีข้างหน้าควรจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปริญญาตรีนั้น มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ค่อนข้างมากทั้งสองประเด็น แต่เป็นลักษณะการจัดแบบค่อยเป็นค่อยไปไม่ถึงเป็นการบังคับ รองลงมาเป็นการเปิดขยายโอกาสทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แต่ก็อยู่ในระดับดีที่สุดเช่นเดียวกัน

ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณและการกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ผลการดำเนินการอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะการร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ร่วมวางแผนปฏิรูปโรงเรียน ร่วมกำหนดแนวทางจัดหาทรัพยากรสนับสนุน เช่น เงิน คน วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิรูป วิธีการดำเนินงาน ตลอดจนการควบคุม กำกับดูแล และการตรวจสอบ รองลงมาเป็นด้านร่วมในการบริหารงบประมาณ ได้แก่ ร่วมกำหนดรายการสิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ การแสวงหาความร่วมมือในการสนับสนุนทรัพยากรซึ่งเป็นปัจจัยในการปฏิรูป และด้านกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด รณรงค์รักษาความสะอาดในหมู่บ้าน รณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ การสันนาการ ชุมชนมุขีชัยเก่า เป็นต้น ผลการดำเนินงานก็อยู่ในระดับดีมากเช่นเดียวกัน อาจเนื่องจาก โรงเรียนได้ให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน มีการยกย่อง

ให้เกียรติ ชักจูงให้ชุมชนได้เห็นความสำคัญและร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจวบ จงปิตนา (2538) ที่ได้วิจัย ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การให้บุคคลในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน โดยการช่วยเหลือด้านแรงงาน หรือวัสดุอุปกรณ์ มีการปฏิบัติระดับปานกลาง

ส่วนการจัดหาวิทยากรบุคคลภายนอกมาและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมร่วมเพื่อส่งเสริมการเรียน มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับพอใช้ เป็นเพราะ การเชิญวิทยากรบุคคลภายนอกมาทำการสอน และภูมิปัญญาท้องถิ่นจำเป็นต้องใช้งบประมาณค่าตอบแทน ต้องจัดทำแผนงาน / โครงการเสนอขออนุมัติผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดพิจารณาอนุมัติ มีขั้นตอนค่อนข้างยุ่งยาก และการเบิกจ่ายเงินไม่คล่องตัว อาจทำให้โรงเรียนไม่ค่อยได้ให้ความสนใจ หรือการอาจเป็นเพราะการจัดรายวิชาเลือกไม่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนกิจกรรมร่วมเพื่อส่งเสริมการเรียน เช่น การนำนักเรียนไปศึกษาดูงานตามสถานประกอบการ การจัดทัศนศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กงบประมาณในส่วนนี้ ถ้าหากมีการดำเนินการจะต้องเป็นภาระของผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู กิจกรรมนี้โรงเรียนจึงดำเนินการน้อย ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจวบ จงปิตนา (2538) ได้ทำการวิจัย เรื่องปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การใช้ชุมชนเป็นแหล่งวิชาการ การเชิญบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากรในโรงเรียน มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

โดยภาพรวมผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ได้รับการยกย่องให้เกียรติและมีความภาคภูมิใจ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจริญชัย งานไว (2538) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การจัดให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมร นาคประสิทธิ์ (2532) พบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เรื่อง การร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความสำคัญและจำเป็น กระทรวงศึกษาธิการ (2536) ได้วิจัยเรื่องความเป็นไปได้ของแนวการจัดการศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษ 1990 พบว่า เป้าหมายของการจัดการศึกษาจะบรรลุได้ดีขึ้นกับความร่วมมือของทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครอง ภาคเอกชน สื่อมวลชน รวมถึงสถาบันทางศาสนา

5.4.5 ขั้นตอนการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา

ในการดำเนินงานที่ทำให้เกิดผลในระดับดังกล่าวโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีงบประมาณ 2539 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอน้ำพอง ทั้ง 3 โรงเรียน มีขั้นตอนและผลของการดำเนินงานสามารถอธิบายผลได้ว่า ขั้นตอนเตรียมการ โรงเรียนได้บริหารงานและวางแผนปฏิรูปโรงเรียนโดยองค์คณะบุคคล ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยผู้แทนประชาชน ในคณะกรรมการโรงเรียน กิจกรรมที่ดำเนินงานได้ดีที่สุด ได้แก่ การจัดประชุมชี้แจงนโยบายปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาแก่คณะครู การแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียนตามระเบียบฯ การประชุมชี้แจงนโยบายปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาแก่คณะกรรมการโรงเรียน การแต่งตั้งคณะทำงานสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการพัฒนา การจัดทำประมาณการค่าใช้จ่ายในแต่ละกิจกรรม การวิเคราะห์สภาพความพร้อมตามศักยภาพของโรงเรียน และงบประมาณที่ทางราชการสนับสนุน การจัดทำงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมที่กำหนด การประสานงานกับหน่วยงานอื่นและองค์กรต่างๆ เพื่อขอรับความช่วยเหลือทั้งด้านงบประมาณ ค่าใช้จ่าย และแรงงาน ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ชีระ บุญเจริญ (2521) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารเชิงประชาธิปไตยหรือเชิงจิตวิทยา มีลักษณะผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในงานและการตัดสินใจ ตระหนักถึงปัญหาและความรู้สึกร่วมกัน บรรยากาศด้านสังคมเป็นไปอย่างมีความสุข และเป็นวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน ขั้นตอนนี้อธิบายได้ว่า เป็นขั้นตอนของการวางแผนปฏิบัติการเฉพาะกิจซึ่งเป็นแผนระยะสั้น ในขั้นดำเนินการ โรงเรียนได้ดำเนินงานโดยยึดหลักการร่วมปฏิบัติงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงบประมาณ ได้แก่ การดำเนินการจัดทำงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ แรงงานจาก คณะครู กรรมการโรงเรียน ประชาชน นักเรียนร่วมกันปฏิบัติงานตามแผนและกิจกรรมที่วางไว้ ตามที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ จะดำเนินการจัดจ้างเฉพาะในส่วนที่ต้องใช้ช่างฝีมือหรือช่างเทคนิคเฉพาะทาง ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ละเอิบค จงกลณี (2535) ที่ได้กล่าวว่า ในการทำงานที่จะประสบผลสำเร็จนั้นต้องยึดหลักการทำงานเป็นทีม ขึ้นประเมินผลการดำเนินงาน มีการประเมินระหว่างปฏิบัติงานใน 2 ลักษณะ คือ ประเมินระหว่างปฏิบัติงานเพื่อติดตามความก้าวหน้าของงานทุกขั้นตอน และแก้ไขข้อบกพร่องอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน รายงานคณะกรรมการโรงเรียนทราบอย่างต่อเนื่อง ประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน เพื่อชื่นชมกับความสำเร็จของงาน และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการโรงเรียน ประชาชน รายงานผู้บังคับบัญชาตามสายงาน ตลอดจนทั้งประชาสัมพันธักิจกรรมให้ประชาชนทราบ ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับพอใช้ ที่มีผลการดำเนินงานในระดับพอใช้ อาจเป็นเพราะ การประเมินผลการดำเนินงานปฏิรูป ไม่มีการกำหนดเครื่องมือรูปแบบที่ชัดเจน ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จซึ่งอิงเกณฑ์

มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 และอิงเกณฑ์มาตรฐานและมาตรฐานครูเกณฑ์ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง พ.ศ. 2538 ซึ่งอาจจะสูงเกินไป ขึ้นรายงานผลการดำเนินงาน ได้มีการรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการโรงเรียน ประชาชน ผู้บังคับบัญชาตามสายงาน และประชาสัมพันธ์ ให้ทราบโดยทั่วกัน ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การรายงานผลมีค่อนข้างน้อย ไม่เป็นรูปแบบเพราะการพัฒนาของแต่ละโรงเรียนมีจุดเน้นของการพัฒนาที่แตกต่างกัน ตามสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนา อย่างไรก็ตามทุกโรงเรียน ได้มีกระบวนการบริหารงานการปฏิรูปโรงเรียนที่คล้ายคลึงกัน

5.4.6 แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา

การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาจะให้เกิดผลทางปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สิ่งที่เป็นปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควร มีองค์ประกอบและสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.4.6.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา

จากการศึกษาการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างแล้วเห็นว่า ในการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นควร มีปัจจัยที่จะส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่

1) นโยบายหลักของกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวกับการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ควรมีความชัดเจน เน้นการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ นโยบายที่มีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของผู้บริหารในระดับต่างๆ ทั้งระดับกรม จังหวัด อำเภอ และโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติได้เป็นอย่างดี และ จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ในขณะเดียวกันหน่วยงานระดับกรม จังหวัด อำเภอ และโรงเรียนประถมศึกษาต้องมีแผนงาน โครงการที่ชัดเจน และสอดคล้องกับสภาพสังคมและ สถานะเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ สอดคล้องกับแนวความคิดของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2532) ที่ได้ อธิบายไว้ว่า นโยบายที่ดีควรสะท้อนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ นโยบายที่ดีควรเป็นนโยบายที่ด้าน ต่างๆมีความสอดคล้องกัน และนโยบายที่ดีควรเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรที่เห็นได้ชัดเจน เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติทราบเห็นได้ชัดเจนและถูกต้อง

2) งบประมาณปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การสนับสนุนด้านงบประมาณจากทาง ราชการจะช่วยสร้างขวัญกำลังใจ ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความกระตือรือร้น งบประมาณที่สนับสนุน

ควรเป็นค่าใช้จ่ายหลักในการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา โดยเฉพาะควรแยกออกจากงบประมาณปกติของโรงเรียน และควรจัดให้สนองต่อแผนงานโครงการที่โรงเรียนเสนอขอจัดตั้ง ซึ่งจะส่งผลต่อการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชนและบุคคลภายนอก จะทำให้เกิดความร่วมมือจากชุมชนและบุคคลภายนอกมากยิ่งขึ้น การสนับสนุนของชุมชนทั้งในด้านกำลังเงิน กำลังคน และกำลังสติปัญญาควรเป็นส่วนหนึ่งที่โรงเรียนจะให้ความพยายามแสวงหามาได้ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละคน สอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2532) ได้อธิบายไว้ว่า การงบประมาณเป็นแผนแสดงประมาณการลักษณะรายรับและรายจ่ายของหน่วยงานที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแต่ละช่วงของแผน และแหล่งงบประมาณของโรงเรียนที่สำคัญมี 2 แหล่ง คือ แหล่งจากเงินงบประมาณแผ่นดิน และแหล่งจากเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน

3) ควรชี้หลักการกระจายอำนาจในการบริหาร ควรมีการกระจายอำนาจกระจายความรับผิดชอบสู่ระดับปฏิบัติมากขึ้น การกระจายอำนาจการตัดสินใจเป็นยุทธศาสตร์ที่เอื้อต่อการพัฒนาหน่วยงาน หน่วยต้นสังกัดไม่ควรผูกขาดการดำเนินงานไว้มากเกินไป ควรมีการกระจายความรับผิดชอบและการตัดสินใจสู่ระดับปฏิบัติมากขึ้น จะทำให้ลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานและเกิดความคล่องตัวทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรท้องถิ่น ชุมชนและองค์กรท้องถิ่นนับว่าเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีความสำคัญยิ่ง ทั้งทรัพยากรที่เป็นกำลังเงิน กำลังคน และกำลังสติปัญญา โรงเรียนควรต้องพยายามแสวงหาวิธีการที่จะให้ชุมชนและองค์กรท้องถิ่น ได้มองเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องร่วมรับผิดชอบโรงเรียนร่วมกัน ควรให้ชุมชนและองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากที่สุดเท่าที่จะมากได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ วีระ บุญเจริญ (2521) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า การบริหารเชิงประชาธิปไตยหรือเชิงจิตวิทยา มีลักษณะผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในงานและการตัดสินใจ ตระหนักถึงปัญหาและความรู้สึกของผู้ร่วมงาน บรรยายภาคด้านสังคมเป็นไปอย่างมีความสุข และเป็นวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน วิโรจน์ สารรัตนะ (2532) ยังอธิบายไว้ว่า หลักของการมีส่วนร่วมได้จำกัดเฉพาะในเรื่องการกำหนดมาตรการของแผนเท่านั้น แต่ยังใช้ได้กับขั้นตอนอื่นๆทุกขั้นตอน ไม่ว่าในขั้นตอนกำหนดสภาพปัจจุบันและปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายและเป้าหมาย การกำหนดงบประมาณ งาน / โครงการ การนำงาน/โครงการไปปฏิบัติ และการประเมินผล

5) การระดมสรรพกำลังจากทุกฝ่าย โรงเรียนต้องเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันและหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถาบันดังกล่าวได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือในการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น อันได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนตำบล สุขาภิบาล

ชมรม สมาคม บริษัท ห้างร้าน มูลนิธิ สโมสรต่างๆ ซึ่งองค์กรเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นองค์กรการกุศลเพื่อสาธารณประโยชน์ทั้งสิ้น กระทรวงศึกษาธิการ (2536) ได้ศึกษาวิจัย ความเป็นไปได้ของแนวการจัดการศึกษา ระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษ 1990 พบว่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาจะบรรลุได้ดีขึ้นกับความร่วมมือของทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครอง ภาคเอกชน สื่อมวลชน รวมถึงสถาบันทางศาสนา

6) กำหนดสภาพความสำเร็จ หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการกำหนดสภาพความสำเร็จของผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานหรือเครื่องชี้วัดความสำเร็จ และระดับความพึงพอใจของการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาไว้เป็นมาตรฐาน สภาพของความสำเร็จจะเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แผนงาน โครงการ วิธีการดำเนินงาน ตลอดจนทั้งงบประมาณได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และยังเป็นตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการอีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ ประชุม รอดประเสริฐ (2529) ที่อธิบายไว้ว่า การประเมินโครงการจะต้องมีมาตรฐานที่สามารถนำเอาผลงานที่เกิดขึ้นไปเปรียบเทียบได้

7) ขั้นตอนการดำเนินงาน หน่วยต้นสังกัดระดับกรมควรมีการกำหนดรูปแบบ และขั้นตอนการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา เป็นรูปแบบเดียวกันชัดเจน เพื่อผู้บริหารโรงเรียนจะเกิดความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติตรงกัน ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยรวม สอดคล้องกับแนวคิดของ ประชุม รอดประเสริฐ (2529) ที่อธิบายไว้ว่า งานหรือภาระกิจซึ่งจะต้องปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีดำเนินงานมักจำแนกเป็นกิจกรรมย่อยหลายกิจกรรม โดยจะแสดงให้เห็นตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการว่ามีกิจกรรมใดที่จะต้องทำ ทำเมื่อใด ผู้ใดเป็นผู้รับผิดชอบ และทำอย่างไร

8) การประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา เป็นหน้าที่ของโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่กระทำอยู่ให้ประชาชนเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญความจำเป็นของการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา สื่อมวลชนจะต้องสื่อข่าวในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจร่วมกัน การประชาสัมพันธ์หมายถึงความรวมถึงการรายงานผลต่อผู้บังคับบัญชาตามสายงานเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และเป็นการประเมินผลด้วย

5.4.6.2 ขั้นตอนการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จาก
การวิเคราะห์ข้อมูลเห็นว่า การดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรมี

ขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ จัดตั้งองค์กรบริหารโรงเรียนในรูปแบบที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร ตามสัดส่วนที่ระเบียบฯกำหนด วิเคราะห์สภาพปัญหาและกำหนดความต้องการในการพัฒนา ตลอดจนกำหนดแหล่งที่มาของทรัพยากรสนับสนุนในการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา สร้างแผนปรับปรุงโรงเรียนและตั้งเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกัน ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ในรูปแบบประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม ประเมินผลการดำเนินงานทั้งการประเมินระหว่างการทำงาน และประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน รายงานผลการดำเนินงานต่อกรรมการโรงเรียนประชาชน และผู้บังคับบัญชาตามสายงาน อธิบายได้ว่า เป็นการบริหารงานเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยอันได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ วิทยาการเทคโนโลยีที่เหมาะสม กระบวนการ ได้แก่ การวางแผน/แผนงาน/โครงการ กิจกรรมและผลผลิตได้แก่ ผลงานซึ่งเป็นเครื่องตัดสินความสำเร็จของการดำเนินงาน

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

- 1) ควรกำหนดนโยบายการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาให้ชัดเจน และมีการสั่งการเน้นการปฏิรูปอย่างเป็นระบบ
- 2) ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนแผนงาน/โครงการ ที่สนองต่อการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 3) ควรกระจายอำนาจการบริหารสู่ระดับปฏิบัติให้มากขึ้น เพื่อความคล่องตัวและลดขั้นตอนของการปฏิบัติให้น้อยลง
- 4) งบประมาณที่จัดสรรสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษา ด้านการจัดทำโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน ควรเป็นเงินหมวดเงินอุดหนุนเพื่อความคล่องตัวและจัดหาวัสดุในราคาถูก

5.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น

- 1) ควรจัดสรรงบประมาณควมรียคข้อมูล ข้อเท็จจริงของความขาดแคลน และสนองต่อความต้องการในการพัฒนาโรงเรียนแต่ละโรง
- 2) ควรจัดระบบการควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณเกี่ยวกับการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
- 3) ควรติดตามประเมินผลการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องถาวรและยั่งยืน

5.5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนอง

- 1) ควรจัดสรรงบประมาณให้สนองต่อความขาดแคลน และความต้องการในการพัฒนาโรงเรียนแต่ละโรง
- 2) ควรจัดระบบการควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณเกี่ยวกับการปฏิรูปโรงเรียน และสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ
- 3) ควรติดตามประเมินผลการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องถาวรและยั่งยืน
- 4) ควรจัดประกวดผลการดำเนินงาน จัดลำดับตามสภาพความสำเร็จและให้รางวัล เพื่อขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร

5.5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

- 1) ควรบริหารโรงเรียนในรูปแบบชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน โดยจัดตั้งองค์การบริหารโรงเรียน และตัดสินใจโดยคณะกรรมการ
- 2) ควรให้ประชาชนในชุมชนได้มีบทบาทในการบริหารงบประมาณมากยิ่งขึ้น
- 3) ควรมีการมอบหมายงานให้ครู คณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครองรับผิดชอบในการดำเนินงานเป็นสัดส่วนชัดเจน
- 4) ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีการรายงานผลต่อคณะกรรมการโรงเรียน ประชาชน และประชาสัมพันธุ์ให้ทราบโดยทั่วกัน

5.5.5 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบต่อครูและนักเรียน ของโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา กับโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษา
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนปฏิรูปการศึกษากับโรงเรียนปกติ
- 3) ควรศึกษารูปแบบการดำเนินงานปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา